

Iespējams, šos vārdus vēlējos rakstīt jau pēc Gada balvas sportā, kas atturības biedrības „Ziemeļblāzma” namā notika 27. decembrī. Šo rindu autors nav nedzērājs, bet jutās gauži pārsteigts, ka atturības biedrībā sporta balvas pasniegšana sākas ar alkohola glāzi. Šķiet, Latvijas krējums, kas bija sabraucis uz šo pasākumu, tērpušies garās kleitās un smokingos, par Augustu Dombrovski un atturības biedrību neko nebija dzirdējuši, tādēļ malkoja ar lielu kāri. Paldies Dievam, premjers Valdis Dombrovskis pamanīja tieši šo pašu nesakritību un dzēra sulu.

Mainās laiki, mainās tikumi. Un tomēr– alus balle atturības namā ir kaut kas pārmēru cinisks.

Atturības biedrības „Ziemeļblāzma” nams ir latviešiem būtisks ne tikai tādēļ, ka ir Vecmīlgrāvja sirds, bet arī tādēļ, ka tā celtniecība lika pamatu Latvijas mecenātisma tradīcijām un vispārniecālu problēmu risināšanas konceptam. Augusts Dombrovskis par savu dzīvi ir atstājis gauži daudz pieņēmumu un leģendu, bet aiz viņa palikuši darbi un sakopts Vecmīlgrāvis.

Augusta Dombrovskā dzimis nabadzībā, skolās negājis, tomēr kļuvis par izcilāko latviešu mecenātu. A. Dombrovskā uzņēmēja talants un spēja nopelnīto naudu likt lietā savas tautas kultūras un izglītības vajadzībām ļāva īstenot viņā idejas, turklāt viņš mācīja tautiešus atturēties no dzeršanas un veidoja latviešos atziņu, ka atturība ir vērtība.

Augusts Dombrovskis dzimis 1845. gadā 16. jūlijā Kengaragā trūcīga zvejniekā ģimenē. Jau zēnībā sācis patstāvīgā darba gaitas. Viņā pirmais biogrāfs J. Kreicbergs saka, ka vienīgais greznums, ko vecāki varēja dot savam dēlam, bijis Romas valdniekā Augusta vārds. Augusts Dombrovskis skolu nav varējis apmeklēt pat ne vienu dienu. Pašmācībā iemācījies lasīt, rakstīt, rēķināt, apguvis svešvalodas, būvniecības prasmes un arhitekta iemaņas. 14 gadu vecumā A. Dombrovskis sāka strādāt pie savā radniekā Jēkāba Dombrovskā kokzāģētavā, kur viņš nokalpoja 25 gadus. Radnieks, redzot viņā spējas, pakāpeniski izvirzīja viņā atbildīgos posteņos. Viņā pirmais patstāvīgā darbs bija pludināt plostus pa Daugavā cauri tiltiem uz

Mīlgrāvi. Viņš sāka konstruēt un būvēt prāmjus lihterus, kas atvieglāja darbu. 1884. gadā A. Dombrovskis uzbūvēja velkoni "Parāts".

Augusts Dombrovskis bija mazumiņu iekrājis un 1887. gadā Vecmīlgrāvī kopā ar trim kompanjoniem nodibināja kokzāģētavu, kas nesa labu peļņu. Viņš palīdzēja saviem strādniekiem uzcelt ģimenes mājas, lēti un uz ilgtermiņa nomaksu pārdodams kokmateriālus. Lai strādnieku bērniem būtu iespēja mācīties, viņš 1900. gadā Mīlgrāvī uzbūvēja t.s. Zaļo skolu un bērnudārzu, sagādājot arī visus nepieciešamos mācību līdzekļus. Skolā mācīja par brīvu ne vien strādnieku bērnus, bet arī citus mazturīgo vecāku bērnus un bāreņus. Arī bērnudārzā uzraudzība un mācības bija par brīvu, bet par uzturu bija jāmaksā tikai 2—3 kapeikas dienā.

1903. gadā Mīlgrāvja Sadraudzīgās biedrības sapulcē Augusts Dombrovskis ierosināja to pārdēvēt par atturības biedrību "Ziemeļblāzma" un atteikties no alkohola lietošanas biedrības telpās. Atturības biedrība „Ziemeļblāzma” kļuva par labu pa-raugu citiem ļaudīm Latvijā, kuri saprata, cik daudz nelaimju latviešiem nesusi pārmērīgā alkohola lietošana, ko visādā veidā veicināja cariskajā Krievijā.

Augusts Dombrovskis uzbūvēja biedrības māju, kurā bija zāle 2000 personām, ēdnīca, bibliotēka, telpas sapulcēm, kursiem. Ēkas būve izmaksāja vairāk nekā 100 000 rubļu. "Ziemeļblāzmas" namā notika teātra izrādes, koncerti, priekšlasījumi — tā kļuva par visa Vecmīlgrāvja kultūras centru. "Ziemeļblāzmu" iekļāva Augusta Dombrovskā veidots parks ar vairāk nekā 1000 koku un krūmu, iekoptiem celiņiem, mākslīgām klintīm un lapenēm. Parkā varēja ieiet ikviens, un tas kļuva par iemīļotu svētku norises vietu. Rodas jautājums, kādu peļņu guva ārēji necilais kokapstrādes uzņēmums, ja par tā peļņu uzņēmējs varēja veikt tik dižas lietas.

Cariskās Krievijas armijas soda ekspedīcija biedrības namu 1906. gadā nodedzināja. Augusts Dombrovskis nepadevās — cēla no jauna. 1913. gadā ēku atklāja — vēl skaistāku, būvētu pēc paša A. Dombrovskā projekta. 1908. gadā Dombrovskis nodibināja proģimnāziju, bet latviešu inteliģences atpūtai un jaunradei uzcēla t.s. Burtnieku namu, kurā ilgāku laiku dzīvoja un strādāja J. Akuraters, K. Barons, J. Poruks, K. Skalbe u.c. Īres maksa bija gluži simboliska, jo A. Dombrovskis cerēja, ka "Burtnieku nama" iedzīvotāji palīdzēs celt kultūras līmeni Vecmīlgrāvī. Savā vērienīgajā mecenāta darbā viņš daudz palīdzēja tiem latviešu kultūras darbiniekiem, kas apzināja un vāca tautas garamantas, viņš daļēji finansiāli atbalstījis arī Krišjāņa Barona darbu latviešu tautasdziesmu vākšanā un kārtošanā.

Ir gana daudz pieņēmumu, kur Augusts Dombrovskis nēmis lielu naudu šo projektu īstenošanā. Katrā ziņā šādu naudu tolaik nevarēja pienest kokzāģētava, nelielā Vecmīlgrāvja osta un daži citi Augusta Dombrovskā biznesi. Valda pieņēmums, ka Augusts Dombrovskis bijis visai lielas nevalstiskas organizācijas kasieris. Viņš pats atzinis, ka ēku būvei esot bijis kāds anonīms mecenāts, taču iespējams, ka Augusta Dombrovskā kabatā vienkārši atradās kāda ordeņa vai sociāldemokrātu maciņš. Par pēdējo liecina arī Krievijas melnsimtnieku vēlme iznīcināt Dombrovskā biznesu un labdarības struktūras. Nevarēja pierādīt saistību, taču piesēja pie koka un ēku nodedzināja acu priekšā.

Nenovērtēta loma Dombrovskā cīņā pret alkohola postu bijusi Martai Riņķes jaunkundzei, kuru Augusts Dombrovskis bija sūtījis mācīties Berlīnes Pestalocija un Frēbela nama un saimniecības institūtā "Letehaus". Marta Riņķes jaunkundze vadīja bērnu dārzu, kas izveidojās par paraugiestādi, uz ko mācīties brauca citi pedagogi, bet vēlāk arī atturības biedrību „Ziemeļblāzma”. Leģendas stāsta par viņu attiecībām, kamdēļ parkā ozoli stādīti A formā kā Augusts, bet liepas M formā kā Marta. Savukārt Andreja Upīša romānos visi kapitālisti bija vīreļi ar sirmu ķīļbārdiņu un viegli bija atpazīstams Dombrovskis, kurš Andreju Upīti bija atbrīvojis no skolotāja amata tikai tamdēļ, ka arī Upītim Riņķes jaunkundze likusies pārlieku tīkama.

Un tomēr– mūsu mīļotais kultūras nams „Ziemeļblāzma” ir radīts, lai latviešus atradinātu no dzeršanas netikuma. Alus balle rīkošana „Ziemeļblāzmā” ir ne tikai necieņa, bet arī ļaunprātīga nīrgāšanās par latvietības vesture, par latviešu uzņēmējdarbības un pat kultūras vēsture. Godātie alinieki! Jautājums nav– vai ir jāsalīdzina gadā paveiktais. Ir jāsalīdzina. Vai ir pozitīvi jāvērtē alus darītāju veikums ekonomikā? Ir jānovērtē. Vai ir alus ražotājiem jāpasniedz valvas? Ir jāpasniedz. Bet tas nav jādara atturības namā, kaut vai aiz cieņas pret savas tautas vesture.

Augusts Dombrovskis miris 1927. gada 13. novembrī, apbedīts "Ziemeļblāzmas" dārzā zem paša stādītiem kokiem, viņa kapa pieminēkli 1934. gadā veidojis Gustavs Šķilters. Rodas iespaids, ka alus ražotāji nolēmuši ar alu nolaistīt mecenāta kapu.

Pēteris Apinis